

«Այսօր կամ վաղը կամ միւս օր Երուսաղէմ երթար... որովհետեւ պէտք է որ մարգարէն կորսուի Երուսաղէմէն դուրս»:

Եւ զի կրնայ ըմբռնել սաստիկութիւնը սիրախառն գորովի և աղեկաւոր ցաւի որ Յիսուսի խօսքերէն կը յորդի. «Ահ, Երուսաղէմ, Երուսաղէմ, մարգարէներուն կոտորիչ և Առաքեալներու բարկոծիչ, քանի՜ անգամ ժողովել ուզեցի զաւակներդ՝ ինչպէս հաւն իր ձագերը, և դուք մերժեցիք: Ահա ձեզի կը թողում ձեր տունը ինչպէս հաւն իր ձագերը, և դուք մերժեցիք: Ահա ձեզի կը թողում ձեր տունը ըլլայ նա, որ Աստուծոյ անունով կու գայ»:

Եւ եկաւ Նա, յաղթական՝ ինչպէս արքայ, սիրող և սիրարկու՝ որպէս կաթողին հարազատ, բայց խոցուած ու արտասուալից միանգամայն:

Գեղեցիկ օր մ'էր, վիպական գեղեցկութեամբ:

Վաղորդայնը սիրոյ սեղանի մը՝ ուր զոյգ սիրելիներ ընդերկար զիտած էին զիրար. մին՝ այնինչ վերադարձած անդրաշխարհէն, աստուածային արցունքի գնով. մինչ միւսը՝ նոյնինքն կենդանացուցիչը՝ մահուան խորհուրդներով տիրօրէն համա-կուած, տիրութիւն մը խառն ամբաւ ուրախութեամբ, ինչպէս կ'ըլլայ սիրաւ անոր՝ որ սիրած բարեկամի մը համար կրել է մտադրեր:

Չատկի տօնը մօտ էր. տօնը՝ նուիրուած Փարաւոնի գերութենէն ազատութեան: Եւ Հրէաստանի սահմաններէն զատ սփիւռքի հրեաներու բազմութիւն մ'ալ խոնուած էր Երուսաղէմ, ցանցաւ թուովը նաեւ հեթանոսներու, որոնք իսրայէլի յոյսերէն տարուած կը թուէին:

Եւ հոն փողոցներուն մէջ ալէտաւան բազմութիւնը կ'օրորուէր խորհուրդներով... ու թափօրներու պէս կ'անցնէին անոր առջեւէն տեսարանները յաղթական ելքին գերութեան երկրէն, Սողոմոնեան տաճարն ու իր փառքերը անպատում դրուագներով... ու կ'երթային կարծես փշուրեւու ժայռի մը դէմ որ Հռոմն էր իր լէզէոններով անպարտելի:

Ու անսահման ատելութեան հետ ընդդէմ այդ բռնաբարող ուժին՝ անզուսպ տենչը ազատութեան իրենց աչքերուն առջեւ կ'ուրուագէր վերադարձը Դաւթի հզօր արքայութեան, ուր Երուսաղէմ պիտի վերանար, բարձրանար և փառաւորուէր հարըստութեան և փառքի մէջ. և Եսայեան տեսիլները կարծես պահ մը կ'իրականանային. Երուսաղէմ լոյսի մէջ ողողուած, ցիրուցան հրէութիւնն անոր պարիսպներուն մէջ ժողովուած աշխարհիւս չորս ձագերէն. և հոն թափուած ծովերու, ազգերու և ժողովուրդներու բոլոր հարստութիւնը:

Եւ կարաւաններ ուղտերու երամակներուն՝ որոնք կը դիմէին Մաղիամու, Գեփայ և Սաբայի երկիրներէն, բերելով ոսկի, կնդրուկ և ակունքներ՝ փոխարէն ստանալու համար աւետիսը Աստուծոյ փրկութեան:

Եւ այլազգիներ իրենց թագաւորներով պիտի կանգնէին պարիսպները... որովհետեւ բարկութեան ժամանակն անցած էր, ու հասեր էր ողորմութեան ժամը:

Եւ բաց էին գիշեր ցորեկ յաղթական զօններն Երուսաղէմի պարիսպներուն՝ ուսկից ազգեր ներս կը կրէին ամէն բարութիւն:

Բայց երա՞գ էր այդ ամէնը, այդ ամէնը Աստուծոյ պատգամով՝ մարգարէներու բերնով քարոզուած...:

Միթէ ժամը չէր խորտակելու հեթանոսութեան շղթաները...:

Եւ ժողովուրդը այդ մոգիչ երազին մէջ լսեց ձայն մը որ կը շրջէր քաղաքին փողոցներուն մէջ թէ Յիսուս Երուսաղէմ կը մօտէ. ու իր բարի հաւատքով թեւատարած՝ խուժեց քաղաքին պարիսպներէն դուրս. առաւ արմաւենեաց ոստիկ, և ընդ

առաջ դիմելով անոր՝ ներշնչուած հոգեկան խոր ազդեցութենէ մը սկսաւ աղաղակել բարձրաձայն. «Օրհնեալ՝ որ կու գաս Աստուծոյ անունով, իսրայէլի թագաւոր»:

Եւ Յիսուս անհուն բերկրանք մը զգաց այդ աղաղակներէն, էջ մը գտած՝ նստաւ անոր վրայ, ու դէպ ուղիղ Երուսաղէմ կ'երթար... խանդավառ ժողովրդեան բարի

աչքին ճաճանչեց Քրիստոսի աստուածութեան լոյսը, ու անոնք աննախանձ տեսան իսրայէլի Փրկիչն ու արքան: Երգ, աղաղակ, օրհնութիւն Աստուծոյ, օրհնութիւն Դաւթի որդւոյն... Եւ ոստեր էին որ կը կուտակուէին յաղթական արքայի ճամբուն վրայ, ծեր և մանուկ կը խայտային. շատեր իրենց հանգերձները կը փռէին ճամբուն վրայ, ուսկից պիտի անցնէր Դաւթի որդին: Եւ սրբազան գինովութեամբ անդադար կ'աղաղակէր կուտակուող ժողովուրդը առջեւէն ու ետեւէն՝ «Օրհնութիւն Դաւթի որդւոյն, օրհնեալ ըլլայ Նա՝ որ Աստուծոյ անունով կու գայ, խաղաղութիւն երկնքի մէջ և փառք՝ բարձունքներուն վրայ...»:

Աղաղակ, բազմութիւն և թափօրը որ կը յառաջանար անօրինակ և անլուր ձեւով և խանդավառութեամբ՝ դղրդեց ամբողջ Երուսաղէմը:

Եւ անոնք որ շարունակ մարգարէական պատգամները կը քննէին՝ իսրայէլի փրկութեան նկատմամբ, փոխանակ ընդ առաջ վազելու, օրհնութեան ձայնակցելու, կուրացան ատելութեամբ ու քարացան

Յիսուս Երուսաղէմ կը մօտէ
(Նկար՝ 1578ի Շարականի մը)

իրենց սրտով. Համեչցան հարցնել — իրենք գիտուններ և վարդապետներ — անուս և տգէտ բայց հաւատացեալ ժողովրդեան...

— Ո՞վ է սա:

Ու յամօթ իրենց անհաւատութեան՝ լսեցին ժողովրդեան ձայնը որ կը գոչէր «Սա է մարգարէն Յիսուս Դաւիթիայի Նազարէթ գիւղէն»...:

Բայց զի լսեց ժողովրդեան պատգամը: Դպիր ու փարիսեցի նախանձի սեւ ատելութեամբ լեցուած, ուզեցին լսեցնել օրհնութիւնագոչ բերանները, մինչ անդին քաղաքն անգամ պատրաստ էին աղաղակելու:

Ահ, որպիսի ապերախութիւն...:

Յիսուս գորովալից մօր մը շեշտով տենչացած էր Երուսաղէմը իր զրկին, իր սրտին միջ ծուարեցնել, որպէս հաւ մը իր ձագերը... բայց անոնք չուզեցին...:

Ապերախութիւն չարաշուք, որ իր ետեւէն պիտի բերէր Երուսաղէմի զխուռն աղէտներու չարագոյնը և սարսափելիին:

Ի՞նչ կը ֆիար Յիսուսի գորովալին սրտին՝ բայց փղձկէ՞ք արտասուել ապաշնորհ քաղաքին վրայ:

Եւ իսկապէս Նա, «Երբոր մօտեցաւ, տեսաւ քաղաքն ու լացաւ անոր վրայ և ըսաւ. Ախ, եթէ ճանչնայիր դու զոնէ այսօր քու խաղաղութիւնդ, բայց ան ծած-

կուեցաւ աչքէդ: Վասն զի պիտի գան օրեր, երբ թշնամիներդ քու շուրջդ պատնէշներ պիտի քաշեն, քեզ պիտի պաշարեն, քեզ պիտի նեղեն ամէն կողմէ և պիտի կործանեն զքեզ և որդիներդ որ քու մէջդ են, և պիտի չթողուն քար քարի վրայ, որովհետեւ չճանչցար քու այցելութեանդ ժամանակը»...:

Ահ, որքան անոյշ էր Յիսուսի հրճուանքը անմեղ ժողովրդեան օրհնութեան մէջ, և որքան դառն իր արցունքները քարասիրտ և անզեղջ քաղաքին հանդէպ որ պիտի կորսուէր...:

ՍԻՐՈՅ ԵՒ ԱՏԵԼՈՒԹԵԱՆ ԳԻՇԵՐ

Երգ, օրհնութիւն մարեցան, նուաղեցան՝ ինչպէս ծիրանի ամպերը վերջալոյսի արեւափառ օրուան մը: Ու պատեցին հորիզոնը թուի ամպերը հրէական ատելութեան: Յիսուս դառնացած՝ հեռացաւ քաղաքէն այն գիշեր, ու անգամ մ'ալ անտես արցունքներ թափելով խաւարին մէջ, սպասեց դեռ քանի մ'օր եւս:

Ու վերադարձաւ հոն խորհրդաւոր իրիկունը Հինգշաբթի օրուան: Աշակերտներն անհուն խանդավառութեան մէջ էին. արդէն վերահաս կը տեսնէին իսրայէլի թագաւորութիւնը, և իրենք Յիսուսի քով բազմած իշխաններ. մինչեւ իսկ վէճի բռնուէր էին թէ իրենցմէ ով պիտի ըլլար մեծը: Զարմանալի չէր այդ, քանի որ արտասովոր շքեղանք մը կը տեսնէին, յատկապէս ուզուած, հրամայուած Յիսուսէ. ինչպէս էր պերճ ու զարդարուն վերնատունը, պաղպաղուն ջահերը, անոյշ գինին, համեղ գառը. արդարեւ ճոխ սեղան մը՝ որուն համար կ'արտայայտուէր թէ երկար ատեն սպասած էր վառ կարօտով... «Յանկանալով ցանկացայ զայս պասեք ուտել ընդ ձեզ...» և վերջին բառերը՝ իր չարչարանքին ակնարկով՝ անխմանալի էին ֆնացեր աշակերտներէն:

Ուրախութեան բաժակները, խանդավառ խօսքերն յանկարծ ընդմիջեցան, երբ Յիսուս սեղանէն ելաւ:

Ո՛չ որ գուշակեց պատճառը. ո՛չ որ համարձակեցաւ բառ մը հարցնել. ու անոնք զարմացած կը դիտէին:

Սիրաժպիտ ու գորովալիցն Յիսուս հանեց իր պատմութեան, կապեց մէջքին դենջակ մը, շուր լեցուց կոնքին մէջ, ու սկսաւ մի առ մի լուալ աշակերտներուն ոտները:

Այլուրիւն, հիացում քարացուցած էր զամէնքը: Յիսուս մինակ էր աշակերտներուն ոտքն ինկած. ոչ որ կը համարձակէր անոր մօտենալ սպասաւորելու համար:

Ի զուր փորձեց, միակը անոնց մէջ, Պետրոս, միակը որ օր մը զանի Աստուած էր դաւանած, ի զուր փորձեց մերժել իրեն մատուցանելու այդ նուաստացուցիչ ծառայութիւնը, ինչպէս էր ոտներու լուացումը. բայց Յիսուս հասկցուց թէ դեռ անկարող էր ըմբռնելու նշանակութիւնն այդ արարքին:

Աւարտած էր Յիսուս գործը անհունօրէն խոնարհ՝ իր անհուն բարձրութեան համար, բայց և նշանակալից միանգամայն, որպէս սրբակերտ պատրաստութիւն՝ ընդունելու մաքրապէս իրենց հոգւոյն մէջ խորհուրդը՝ զոր ընդփոյթ պիտի հաստատէր անհուն սիրոյ և անհուն կարողութեան հրաշքով մը:

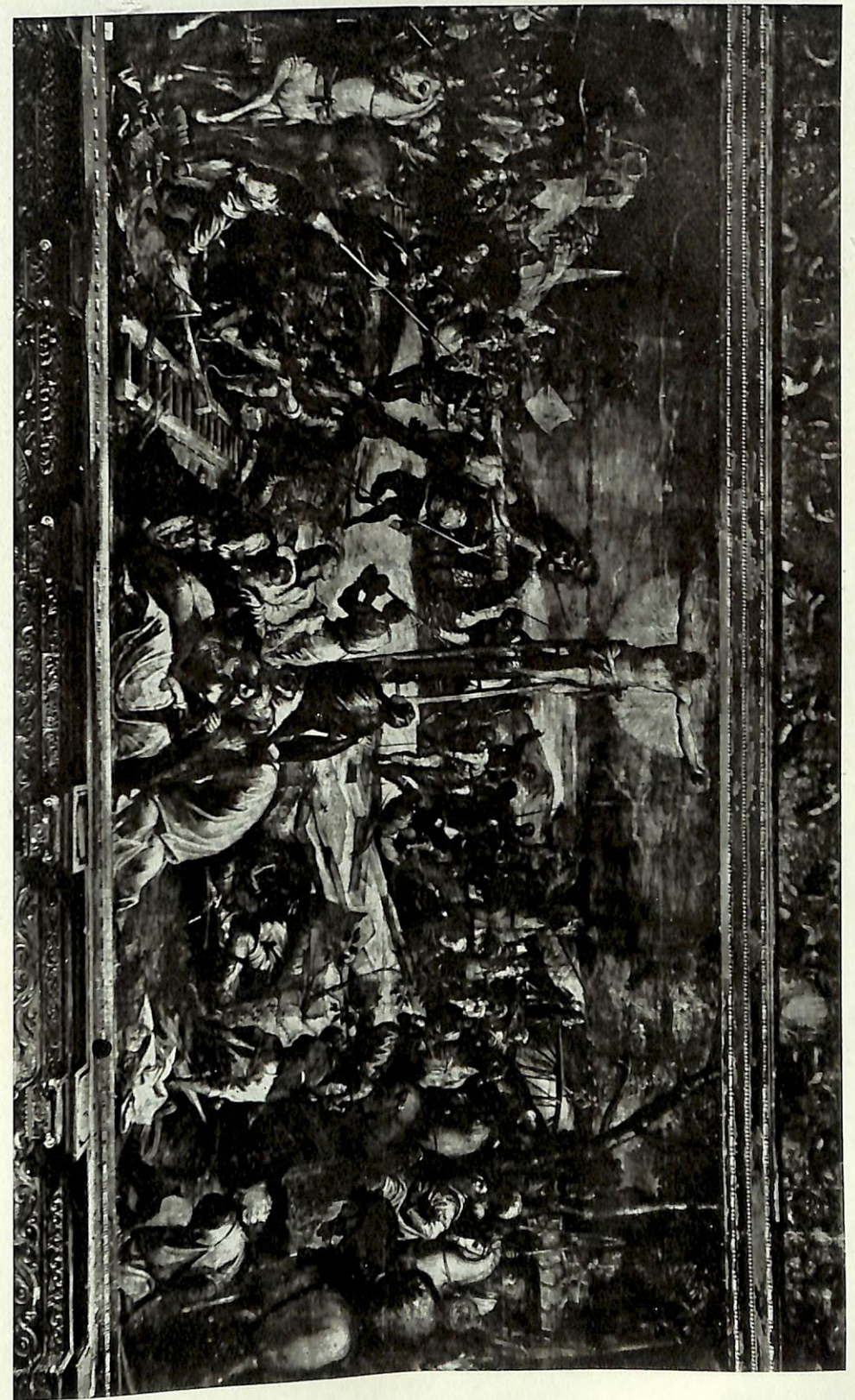
Յիսուս վերստին զգեցած իր պատմութեան կրկին բազմեցաւ, ու ակնարկելով իր կատարածին՝ զայն օրինակ ու պատուիրան աւանդեց. «Ինչպէս ես տէրս և իր կատարածին՝ ձեզ օրինակ ու պատուիրան աւանդեցի. որով՝ վարդապետս ձեր ոտները լուացի, այսպէս և դուք պէտք է իրարու ոտքը լուաց. որով՝ հետեւ օրինակ մ'է զոր ձեզի տուի. ինչպէս ես ձեզի, դուք ալ իրարու պէտք է ընէք»:

Այդպէս, Յիսուս, սէրն և խոնարհութիւնը կ'աւանդէր իր հետեւողներուն՝ ի սպառ դատապարտելով հպարտութիւնը որ միակ չարիքն էր եղած մարդը կորստեան մատնող:

Փրկութեան ճանապարհ

Իսկական ճանապարհ

(Ս. Հարություն - Գրական)

«Օրինակ մը տուի ձեզի, որպէս զի ինչպէս ես ձեզի ըրի, դուք ալ ընէք»։ Յովն. — (Նկ. Ճիւթթոյն)

Բայց զեւ կատարելիք ունէր Յիսուս, յայտնութիւններ՝ իր ընտրեալ աշակերտներուն։
Ան որ ի սպառ էր սիրած իրենները, իր մահը պիտի տար ապացոյց։ Եւ ահա կայ-
ծակի պէս անցան Յիսուսի զիմացէն մատնութեան, չարչարանքի և խաչի ահաւոր
տեսարանները։
Եւ Յիսուս այնքան հեզ, այնքան անոյշ, որու աստուածային աչքերէն կեանքի
և երջանկութեան ժպիտը կը հոսէր՝ երկինքն ու երկիրս երանացնող, Յիսուս տխրե-
ցաւ, տրամեցաւ։ Խռովեցաւ իր հոգին որպէս ահագին ուժկիւնութիւն, ի տես չարիքին՝
զոր դուրսը խաւարին մէջ կը նիւթէին, ու իր ալէկոծ սրտէն պոռթկաց յուզուած,
զրեթէ լալագին շեշտով «Ձեզմէ մէկը զիս պիտի մատնէ», զիս՝ գերագոյն բարի և
բարեբար, զիս՝ գերագոյն գորով և սէր... զիս պիտի մատնէ իմ թշնամիներու՝
խաչի և մահուան։

Խռովեցան, տագնապեցան այդ բարի և միամիտ հոգիները, ինչպէս ոչխարներ ահեղ

Ահա ինք Յիսուս՝ տէր իր կեանքին և իր մահուան. ինք նուիրող իր կեանքին Աստուծոյ որդեց փրկութեան համար, հրէից ունայն յոխորտանքէն և աստուածասպան դաւէն առաջ:

Եւ Հայրն ալ մարգարէին ձեռքով պատգամած էր. «Իմ հոգւոյս սիրելին իր թշնամիներուն ձեռքը մատնեցի», և այլուր. «Եւ Աստուած զինքը մատնեց մեր մեղքերուն համար»:

Եւ այդ զիշեր դադրած էր օրինական, ստուերական զառի զոհը, ճաշակումը: Ինքն Աստուած էր Գառը, Յիսուս, զոր երբեմն մատնանիշ էր ըրած Յովհաննէս Մկրտիչ Յորդանանի ափերուն մօտ «Ահա Քրիստոս, Գառն Աստուծոյ, որ աշխարհի մեղքերը կը բառնայ». և այդ Գառը ինքզինք տուած էր կանխիկ ճաշակ խաչի զոհին, վերնատան մէջ, սիրոյ զառանցանքով:

Այդ էր Աստուծոյ ծրագիրը, որ «Այնքան սիրեց զաշխարհ, մինչեւ իր Միածինը նուիրեց» մեռնելու փոխարէն մարդկութեան:

«Բունն է իբրեւ զմահ սէր»:

Եւ սկսաւ աստուածային ողբերգութիւնը, հոն՝ ուր քանի մ'օր առաջ ովսաննաներ էին հնչած:

Թատերաբեմին վրայ երեւցան դէմ դիմաց, ճակատ ճակատի, Աստուած՝ որ մահու չափ պապական էր մարդոց համար մեռնելու, և մարդիկ՝ որ մահու չափ ատելու թեմամբ Աստուծոյ մահը կ'ուզէին:

Ու խաւարչտին էր մարդոց ճամբան, ինչպէս իրենց խորհուրդը: Չարութիւն և ատելութիւն զանոնք կուրացուցած էին և քարացուցած իրենց սիրտը: Ու այդպէս կրկնակի զիշեր, կրկնակի խաւար էր իրենց համար:

Արդարեւ յիմարներ՝ որ խաւար բերելով լոյսը կը փնտռէին, լոյսն ու կեանքը՝ մահացնելու համար զԱնի: Կը խարխափէին, կը փնտռէին, կը հարցնէին Յիսուս Նազովրեցւոյ մասին. և սակայն հոն էր նա, կեանքն և լոյսը. հոն էր, իրենց հանդէպ:

Եւ յանկարծ, ինչպէս երբեմն Սինայի ամպորոտ, հուր ու բոց կատարին՝ ձայն տուաւ Յիսուս «Ես եմ», որպէս թէ ըսէր, Ես եմ Ահեղը, Յաւիտենականը, Արարիչը, Կեանքը, Լոյսը. «Ես եմ», ու այդ ահեղ էական բարբառը զգեսնեց, շանթահարեց մատնիչ ու մահախնդիր:

Պիտի կարծուէր թէ սարսափած՝ կարեկցութեան և գութի աղաղակ մը պիտի բարձրացնէին այդ թշուառականները... Ինայելու իրենց կեանքին, ներելու եղեռնաւոր մեղանքին, ու փարելու արցունքով աստուածային ոտքերուն:

Եւ սակայն լռութիւն, քարացած լռութիւն, քարացած սրտեր:

Ո՛չ ոք, ո՛չ ոք զգաստացաւ:

Վերջին անգամ մ'ալ ուրեմն Յիսուս ճաճանչեց իր բերնէն Աստուածութեան ճաճանչը... Եւ անոնք չհաւատացին. «Իրեններուն եկաւ, և իրենները չընդունեցան»: Եւ Յիսուս կանգնեց այդ դիւահար ոգիները, անգամ մ'ալ կրկնեց իր եսը, հեզագին, ու ինքզինք անոնց յանձնեց:

Զինք լքած էին այդ պահուն իր այնքան սիրած աշակերտները. զինք լքեցին հրեշտակներու գունդերը՝ երբեմն սպասաւոր և երկրպագու իրեն անապատին մէջ. զինք լքեւ էր և Հայրը, «Իր թշնամեաց ձեռքը մատնած իր հոգւոյն սիրելին»...:

Միայնակ էր Յիսուս:

Ոչ միայն միայնակ, այլ և հալածուած ի մահ: Իր մահուան ծարաւի էին Հրեաներն և հեթանոսներ:

Ի՞նչ էր ըրած արդեօք Յիսուս անոնց...:

Անոր սրբութիւնը, քարոզած ճշմարտութիւնները, զթութեան և սիրոյ գործերը, այնքան հրաշք, այնքան զարմանալիք, կարծես մոռցուեցան, թաղուեցան այն պահուն:

Եւ ո՛ւր էին այնքան բժշկեալներ, այնքան կոյրեր՝ այժմ լոյսի մէջ ժպտուն, այնքան հայրեր ու մայրեր՝ որոնց զաւակներն էր կենդանացուցած. այնքան հազարներ՝ կերակրուած, այնքան վշտահարներ՝ սփոփուած...:

Ահ գէթ մէկ հոգի, գէթ մէկ գութի խօսք արտասուելի, լքուած, թողուած, չարչարուած Յիսուսի սրտին սփոփարար:

Ո՛չ ոք, և ոչ մէկը:

Ահա Յիսուս մինակ, որ կ'ոգորի մեղքին դէմ, դժոխքին դէմ, մահուան դէմ, որոնք միահամուռ կը սարսին այս աստուածային ախոյեանէն. բայց ո՛չ մարդիկ, մարդիկ՝ Աստուծոյ արեան ծարաւի:

Եւ սակայն ինք Յիսուս էր որ արդէն տուած էր ինքզինք, մատնած էր իր անձը մարդոց, «Առէք, կերէք, այդ իմ մարմինս է՝ ձեզի համար բաշխուած... Խմեցէք, այդ իմ արիւնս է՝ ձեզի համար թափուած»:

Ու կը թափէր հեղեղօրէն այդ անգին արիւնը իր սիրող սրտէն ու ամբողջ մարմնէն՝ Գեթսեմանեան պարտէզին մէջ ուր մահուան երկունքը քրտնեցաւ, Երուսաղէմի փողոցներուն մէջ, ուսկից կ'անցնի հիմա քաղքուած, թքալից, զանաւոր, անագուրդն եղեռնաւորի մը պէս:

Կոյր, ապաշնորհ և արիւնախանձ թշնամիներ: Եւ սակայն կարծես կը կարդան Յիսուսի ճակտին վրայ բարդուած ամբողջ եղեռնները մարդոց, Աստուծոյ անէծքն ու

Դէպ ի լեռը սիրոյ և ցաւի — (Նկ. Թեոփոլոյի)

զատապարտութիւնը ու կ'ատեն զայն մահու չափ, ինչպէս ատելի են իսկապէս մեղք ու մահ:

Ատեն կը գումարուի: Յիսուս իր աստուածութիւնը կը քարոզէ անգամ մ'ալ, ինքն է դանիէլեան տեսիլքի « Որդին մարդոյ » որ ամպերուն վրայէն կու գայ...: Զայդ կը հաստատեն իր խօսքերն ու գործերը զորս յայտնապէս կատարած է՝ սքանչացնելով ամբողջ աշխարհը...:

Եւ սակայն կը պատեն սիրտ և հանդերձ ու կը գոռան « մահապարտ է »:

Հոռմի պաշտօնեան ալ կը լսէ ճշմարտութեան ձայնը Անոր բերնէն ու կը սարսի...:

Եւ սակայն ան ալ կը դատապարտէ զՅիսուս...:

Եւ ահա Յիսուս Գողգոթայի ճամբուն վրայ խաչին տակ ընկճուած, նախատինքնին, թուրքին ու մուրին մէջէն կը յառաջէ ոգեսպառ, կարծես ցաւազին ձայնով մ'աղերսելով « Չեզի՛ կ'ըսեմ, ձեզի՛ կ'ըսեմ, անցաւորներ ճանապարհներու, դարձէք նայեցէք և տեսէք թէ իմ վրաս հասած ցաւերուն նման երբեք եղած է... »:

Եթէ հնար ըլլար տեսնել այդ խաչին մէջ բոլոր մեղանքն ու չարութիւնը համորէն մարդկութեան, այն ատեն պիտի կարենայինք ըմբռնել թէ որքան ազէխարշ էին Յիսուսի ցաւերը, որքան ծանր կը կշռէր Յիսուսի ամենասուրբ ուսերուն այդ խաչը:

Մինչ սպառած կը թուէին Յիսուսի ուժերը, և ճամբան կ'երկարէր դեռ, օգնութիւն մը փութացուցին անոր, որ չանշնչանար ճանապարհին վրայ, և անէծքի լերան վրայ բարձրացնէին զայն ի տես աշխարհի, յետին խայտառակների նշաւակ ընելով:

Ահաւոր չարութիւն, որ սակայն բախտաւոր ըրաւ նախասահմանուած երջանիկ հոգի մը, կրեւնացի Սիմոնը, Յիսուսի խաչը վերցնելու, ու այդպէս զրական ու գործնական մաս մ'ունենալու մեր փրկութեան ամենասուրբ և թանկագին գործին մէջ, շահելով փրկողին և փրկեալներու սէրն և երախտագիտութիւնը:

Ահա լեռն անէծքի՝ ուր մահացաւ առաջին մարդը. նոյն ահա կը փոխուի օրհնութեան՝ ուսկից պիտի հոսէր կեանքը մարդկութեան:

Հոն կ'աւարտի Քրիստոսի կեանքը, հոն փրկութեան գործը, հոն լուացումը մարդկութեան իր մեղանքէն, հաշտութիւնը երկնքի և երկրի:

Ծնորհալին աստուածային թոխ մը կ'առնէ քանդակելու Քրիստոսի խաչելութեան զարհուրելի և պաշտելի փրկական տեսարանը:

Ուր երկնցաւ հեշտալից ախորժակով Ադամի ձեռքը մեղապարտ արգիլեալ ծառի պտուղին՝ հոն կը գամուի պատառոտած անըմբերելի խոցերով, ամբիժ ձեռքը Յիսուսի:

Հոն մեղապարտ ոտքին տեղ՝ Յիսուսի անպարտ ոտքը հեղուսեալ:

Հոն փայտը խաչին, օծուած Քրիստոսի անգին արիւնով՝ փոխանակ մահաբեր փայտին:

Հոն կեանքն և հեղինակն ու արարիչը կեանքին Քրիստոս՝ փոխանակ Ադամի մահուան:

Համակ խորհուրդ պաշտելի, իր ահաւոր սարսափելիութեան մէջ:

Ո՛վ տեսիլ ահաւոր. Աստուած խաչուած անլուր և անտանելի ցաւերով. լքուած երկնքէն, երկրէս...:

Այդ պահուն անշուշտ երկինք լացին, երբ տեսան յաւիտենականն ու հզօրը պրկուած խաչին վրայ, որպէս տիեզերական մահապարտ ամբողջ տիեզերքի անէծքին նշաւակ:

Մինչ արիւնաբոս հրէական ամբոխը դեռ անէծք կը կարգար մահամբձ Յիսուսի դէմ, Ան հեզագին՝ թէեւ անհուն ցաւերու ովկեանին մէջ ընկզմած՝ ներումն կը հայցէր Աստուծոյ աստուածասպան եղեռնին համար՝ որուն չարութիւնը խելքէ մտքէ վեր էր. « Հայր, ներէ՛ ասոնց, զի ըրածնին չեն գիտեր »:

Այդպէս նա ինքզինք կը ցուցնէր զթաժ, ներող և փրկիչ՝ ինչպէս էր հզօր և արդար:

Արդէն խաւար էր պատեր երկինք ու երկիր՝ այն պահէն երբ բնութեան գերագոյն տէրը մերկանդամ բարձրացաւ խաչին վրայ՝ յաղթական կառք՝ որով արշաւեց մեղքին և մահուան դէմ:

Իր անարգանքը մեծցնելու համար աջէն ու ձախէն կը բարձրանային զոյգ մը աւազակ. որոնցմէ զղջացող սիրտը՝ երանութեան խոստումն ստացաւ այդ պահուն, կաթիլ մ'արցունքով արքայութիւնը գողնալով, քանի որ օրհասականն Յիսուս կը գոչէր « Այսօր ինձ հետ պիտի ըլլաս դրախտին մէջ »:

Այսպէս կը սկսէր մեղապարտ մարդուն լուացումը Քրիստոսի արիւնով. բայց դեռ որքան հոգիներ կ'ուզէր Յիսուս իր արեան գին և փրկանակ, ահ, որքան սէր որ հառաչել կու տար իրեն. « Ծարաւի՛ եմ » շիթ մը ջուրի՝ պապակ շրթներու, մարդոց սիրոյն՝ ի սպառ սիրոյս փոխարէն:

Ու խաչին տակ լուռ ու ցաւազին, անհունօրէն ցաւազին, կը հսկէր Տիրամայրը, մեռնելով իր որդւոյն հետ: Երկու սրտեր անբաւօրէն սիրող և սիրուած, անբաւօրէն տառապող միմեանց կրած անպատում ցաւերուն համար:

Ահա որդւոյն հետ և մայրն ալ փրկիչ: Մահացու ցաւեր, մահացու հաճոյքներուն փոխարէն բոլոր մարդկութեան. և ատով եղած մայր բոլոր փրկեալներուն:

Յիսուս շիթ մը միսթարութիւն կաթեց իր սիրող սրտէն, ու իր ցաւազին մօր գիրկն յանձնեց Յովհաննէսը՝ սիրուած աշակերտ՝ սիրուած մարդկութեան տիպար. « Կին դու, ահա որդի քո » . ու աշակերտին ու փրկուած մարդկութեան ցուցնելով իր մայրը՝ « Ահա մայր քո »:

Յիսուս « սիրեց իրենները, ի սպառ սիրեց »: Սիրեց իր մայրը յետին սփոփանքով, սիրեց սիրելի աշակերտը թանկագին մայր մը տալով և իրեն փոխանորդ ընելով, « Կին դու, ահա որդի քո » . ու աշակերտին ու փրկուած մարդկութեան ցուցնելով իր մայրը՝ « Ահա մայր քո »:

Ու ինք խարոյկին վրայ ճենճերուած, լեղւոյ և դառնութեան մէջ ընկզմած կարծես սարսեցաւ, դարձեալ մինակ, դարձեալ անոք, դարձեալ անափով. ու սրտակեղեք աղաղակ մը բարձրացաւ իր հոգիէն « Աստուած իմ, Աստուած իմ, ինչո՞ւ լքեցիր զիս » . այդքան խոր էր իր ցաւը:

Եւ սակայն Աստուած էր, երանութեան աղբիւր:

Ո՛վ գերագոյն երջանկութիւն և ամենախորին թշուառութիւն. ո՛վ կեանք և կենդանատու, ո՛վ անմահ մահացած:

Զոհը կը սպառէր. արեան յետին շիթերն ալ հոսած էին. « Ամենայն ինչ կատարեալ է » գոչեց Յիսուս, ըսել ուզելով թէ կատարուած էր Հօր Աստուծոյ կամքը, և կատարուած էր մարդոց փրկութիւնը անճառ և անպատում իր սիրոյն զոհով, և ցուցնելու համար թէ ինք էր սիրալոծար իր կեանքը մատուցանող որպէս զոհ, « Հայր, քու ձեռքդ կ'ա՛ Յիսուս թոյլ կու տար որ իր հոգին մարմնէն բաժնուէր. « Հայր, քու ձեռքդ կ'ա՛ անդեմ հոգիս » . յետին աղաղակ օրհասական Յիսուսի, այնքան հզօր, այնքան անդեմ հոգիս » . յետին աղաղակ օրհասական Յիսուսի, այնքան հզօր, այնքան անդեմ հոգիս »:

Սաստիկ որ ամբողջ տիեզերքին լսելի եղաւ:

Եւ Յիսուս խոնարհեցուցած իր գլուխը՝ աւանդեց հոգին:

Աստուած մեռաւ:

Տիեզերքին մէջ յանկարծ տիրեց խոր և սառնատեսակ լուռութիւն մը. կեցաւ ամէն շունչ, դադրեցաւ ամէն բարախ, ու կարծես ապշեցան մարդ և անասուն: Յաջորդեց խորհրդաւոր և անլուր սարսուռ մը. Հանդէպ կեանքին որ կը մահանար՝ սարսեցաւ խորհրդաւոր և անլուր սարսուռ մը:

ամբողջ տիեզերք, զողաց երկիրն իր հիմերէն, պատուեցան լեռ ու ժայռ, գերեզմաններ բացուեցան ու արդարներ ազատած դժոխքի և մահուան պարտուած իշխանութենէն՝ ելան շրջեցան. աւետարտ մարդկային փրկագործութեան:

Սպառած էր զոհը, կատարուած՝ փրկութիւնը:

Եւ մինչ Աստուծոյ արիւնով կը մխար անէծքի և օրհնութեան լեռը, սգաւոր թափօր մը կ'երկարէր անկէ դէպ ի վար: Անոր գլուխը՝ կը տեսնուէր Որդեկորոյս Մայրը, անհուն սուգով ցաւագին, և անհուն բերկրանքով լցուած մարդոց փրկու-

«Սուրբ քու սիրտդ ալ պիտի խոցէ» (Ղուկ.)

թեան որ կատարուած էր: Ու Տիրամօր հետ բարեպաշտ Մարիամներ որ Փրկչին արեան շիթերուն վրան սիրոյ արցունք ցօղելով կը դառնային:

Ու կը դառնային անոնք ցաւագին և յուսալից միանգամայն՝ սպասելով վարդապետին անսուտ խոստման թէ «Երեք օր վերջ յարութիւն պիտի առնեմ», թողով իրենց ետին Գողգոթայի սրբացած լեռը, ուր սկսեալ էին թրթռալ նոր և անօրինակ վերջալոյսի մը զողովուն նշոյլները, և որոնց համբոյրին մէջ դեռ կը նշմարուէր հեռապատկերը՝ աւագակներու մէջտեղ բարձրացած խաչելութեան Անոր որ անհուն սիրով մեռած էր մարդկութեան համար, և ստացած զայն զին իր արեան, յաղթանակ իր փառքին և երկրպագու իր ամբաւօրէն զթած և փրկարար սրտին:

Հ. ԵՂԻԱ ՓԵՃԻԿԵԱՆ

Ի ՓՐԿԱԳՈՐԾ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Դուստր Սիոնի Եկեղեցի
Հեթանոսաց Ժողով
Եւ ի հանդէս ահեղ:

Տէս զՍողոմոն զխաղաղութեան
Արքայն յայտնեալ յերկիր
Ըզբո փեսայն ամբիծ:

Այսօր պատկեաց մայրն իւր զնա
Փշովք բոլորեալ թագիւ
Եւ առաքեաց առ քեզ:

Զգեցոյց ծիրանի արբունական
Քղամիդ ի փառս նորին
Հաճոյ լինել սրտիդ:

Բայց զքո զառաքաւս եղբորդդ
Բայց և ընկալ ի դիրկս,
Եւ առւր ողջոյն սիրով:

Այս այն թագաւորն
Որ զհայրենիսն եթող ունայն
Եւ զմայրն և զքեզ արար մարմին:

Մեծ է այս խորհուրդ յեկեղեցի
Եւ ի Գրիստոս ցուցեալ
Անճառ սիրոյ առիթ:

Դուք ճաշակեցէք
Եւ զայս տեսէք եղբարք մտաց աչօք
Զքաղցրութիւնը Տեառն:

Զեք առ մեզ երկիւղ
Այլ է մաքուր սիրոյ պատճառ բաժակս
Մատուակեալ այսօր:

Անգամք Քրիստոսի արեամբ նորին
Զմայլեցուցէք զսիրտս,
Եւ առւք պտուղ զարտօսր:

Կերայք և լացէք, կերայք արտասուօք
Զմարմին փրկչին ձերոյ,
Զարչարանացն հաղորդ:

Սա առհաւատչեաց
Եւ գրաւական ձեզ հաստատուն տուաւ
Ուրախութեանն երկնից:

Տնկակիցք մահուն
Բողբոջ եմք մէք այն կուսածին արեան,
Մեղուք ընդ նմա կամօք:

Գրեցուք առաջի աչաց մերոց
ԶՅիսուս ի խաչն այսօր
Եւ խաչեցուք ընդ նմա:

Յայտնեաց զսէրն իւր Աստուած
Ի մէջ երկրի ի մահու լեալ
Այն ծոցածին ծաղիկն:

Զի արդարութիւն սուրբ Միածնիս
Զամենեսեան հանցէ
Ի յանիծից մեղաց:

Շնորհօք կենդանիք յարգարութիւն
Եղաք ի փառս միշտ
Նորս Ագամայ մահուամբ:

Հաւատով առ սա և ոչ գործով
Եղաք արդարք մէք
Ազազակէ Պօղոս:

Հաւատացեալքս փառք և պատիւ
Հանցուք նմա երգով
Ի յաւիտեանս ամէն:

